

MUSIIKITIETEILIJÄN ODOTTAMATON POLKU MUSIIKKIOPPILAITOKSEN HALLINTOON

Harri Hölttä

Tiedeyliopiston opiskelija voi perustellusti ajatella työllistyvänsä tutkijana, sehän on varsin ilmeinen urapolku yliopiston jälkeen. Toisaalta filosofian maisteri on niin sanottu generalistinen tutkinto, minkä vuoksi ”tutkinto ei johda mihinkään tiettyyn ammattiin, mutta se tarjoaa hyvät lähtökohdat erilaisiin tehtäviin ja elinikäiseen oppimiseen”. Joku saattaa ottaa tuon lannistavana ennusteena siitä, ettei valmistu miksiäkään, mutta optimistisempi voi ajatella sen myös siten, että se valmistaa lähes mihin tahansa. Yliopiston yksi tärkeimmistä tehtävistä lienee opettaa ajattelemaan analyttisesti sekä hakemaan ja seulomaan tietoa. Se antaa paljon mahdollisuuksia toimia useilla eri aloilla ja eri ammateissa.

Yksi mahdollinen urapolku voi löytyä musiikkioppilaitoksen hallinnosta. Kaikissa musiikkioppilaitoksissa on ai-

nakin rehtori, usein myös talouspäällikkö, apulais- tai vararehtoreita, toisinaan myös opintosihiteeri tai kanslisti.

Aloitin opintoni Helsingin yliopiston musiikkitieteen laitoksella syksyllä 1995. Samaan aikaan opiskelin Pop & Jazz Konservatoriossa, josta valmistuin keväällä 1996 rumpujensoiton opettajaksi. Koska olin yksi kolmesta ensimmäisestä PJK:n rumpujensoiton opettajaksi valmistuneista, ei työpaikkojen saaminen ollut vaikeaa. Päinvastoin minut on pyydetty 90-luvulta saakka jokaiseen työpaikkaan, jossa olen ollut töissä. Ajat ovat kyllä muuttuneet työmarkkinoilla aika lailla tällä vuosituhannella.

Musiikkitieteen opinnot eivät minulla olleet mitenkään suoraviivaiset, sillä omat opintoni kestivät aloituksesta valmistumiseen 25 vuotta, joskin ne jaksottuivat kolmeen periodiin. Vuonna 1995 aloittamani opinnot sillä erää

kestivät vain parisen vuotta, eli sain kaikenlaisia perusopintoja tehtyä, mutta en mitään opintokokonaisuutta. Olin työnteon lisäksi mennyt naimisiin, ja olimme ostaneet vanhan peruskuntoisen puutalon, loputtoman työmaan.

Opintoni jatkuivat 2000-luvun alkupuolella, ja sain muun muassa proseminaari- ja analyysiseminaarityöt tehtyä, mutta en edelleenkään mitään opintokokonaisuutta. Ollessani Vaskivuoren musiikkilukion musiikin lehtorina minut kutsuttiin Töölön musiikkiopiston (siihen aikaan vielä musiikkikoulu) rehtoriksi. Rehtorin työtä en ollut koskaan hetkeäkään ajatellut enkä sitä kohti suunnannut, mutta kun kerran pyydettiin, niin suostuin.

Rehtorina aloittaminen syksyllä 2004 tuotti eteeni myös uuden ongelman. Minullahan ei ollut muodollista pätevyyttä työhön, vaikka ajattelin kyllä osaamiseni riittävän. Enhän muuten olisi tullut edes kutsutuksi tehtävään enkä todellakaan olisi ottanut paikkaa vastaan. Selvisi, että minulla pitäisi olla sekä musiikkialan korkeakoulututkinto että Opetushallituksen tutkinto suoritettuna. Koska alan työehtosopimuksessa mainitaan rehtorin pätevyysvaatimuksiksi hallintotutkinto ja “korkeakoulututkinto tai vastaavat tiedot ja taidot”, päätin itse, että mennään vastaavilla tiedoilla ja taidoilla. Niinpä suuntasin ensin Opetushallituksen tutkinnon suorittamiseen, koska sen suhteen ei ollut vaihtoehtoja. Vaikka sen periaatteessa voisi hoitaa tenttimällä hyvinkin nopeasti – varsinkin jos lainsäädäntö on tuttua –, niin minä kävin tehokurssin

ja silti sain siihenkin aikaa kulumaan.

Käännösmusiikkitieteen opintojen suhteen tapahtui vuonna 2018, jolloin Helsingin yliopisto lähetti minulle kirjeen, että mikäli tulisin suorittamaan opintoni loppuun kevääseen 2020 mennessä, vanhat opintoni vielä kelpaisivat, enkä joutuisi suorittamaan mitään jo suorittamaani uudestaan. Kirjeen saatuani ryhdistäydyin ja päätin, että nyt se tutkinto tehdään loppuun saakka.

Alku oli kuitenkin hankalaa. Yliopiston rahoitusleikkaukset ja muut uudistukset konkretisoituvat minulle Helsingin Sanomien yksittäisiä uutisia selkeämmin. Vironkadulla oli 90-luvulla vielä opintojen alkuvaiheessa iki-ihana musiikkitieteen amanuenssi **Irma Vierimaa**, jolta aina saattoi mennä kysymään, miten joku asia hoidetaan, ja Irma tiesi ja neuvoi. Nyt oli uudet tutkintovaatimukset, avustava henkilökunta karsittu pois ja opettajien olisi pitänyt kaiken oman toimensa ohessa osata neuvoa jotain jurakauden kujalla olevaa opiskelijaa asioista, jotka eivät olleet heille enää ajankohtaisia, eivätkä kaikenlaiset muutokset olleet heille itselleenkaan täysin selviä. Kandiohjaus oli heille haastavaa, ja kaikenlaisia irrallisia neuvoja kyllä sain, mutta hieman alkoi jo jännittää, tuleeko aikaraja vastaan ennen gradun valmistumista, koska kandiopinnotkaan eivät edenneet toivotulla tavalla.

Lopulta onni potkaisi! Toisen opettajan yrittäessä ottaa selvää kaikista hyväksiluvuista, suorituksista, mitkä uusien tutkintovaatimusten kurssit vastaisivat jotenkin vanhoja vaatimuksia ja mitä vanhojen tutkintovaatimusten

mukaan pitäisi ehkä tehdä, saapui paikalle sattumalta musiikkitieteilijä **Elina Seye**, joka sanoi itsevarmasti ongelman kuultuaan, että “minä tiedän”. Ja Elina kyllä tiesi! Alle puolen tunnin jälkeen oli selvää, mitkä minun vanhoista opinnoistani vastaisivat mitäkin kohtaa taulukossa, mitä hyväksilukuja minun olisi mahdollista saada ja mitä minun pitää opinnoissani vielä tehdä. Myöhemmin maisteriopinnoissani **Juha Torvinen** myös tiesi, miten loppusuora hoidetaan. Jotenkin tuli tästä viimeisestä opiskeluperiodistani mieleen, että valmistuneita voisi olla paljon enemmän ja opiskelijat suoriutuisivat opinnoistaan nopeammin, jos ei säästettäisi avustavassa henkilökunnassa.

Aikuisopiskelijalla yleensä on motivaatio kohdallaan, ja valtaosa tuntemistani aikuisiällä opiskelevista tekee opintojaan päämäärätietoisesti ja ripeästi kohti valmistumista. Syitä on tietysti monia, mutta elämäkokemus on yksi. Aikuinen, jo työelämässä ollut on jo oppinut itsestään ja yhteiskunnasta monia asioita, jotka helpottavat opintojen suorittamista. Omat oppimistavat ovat tulleet tutuiksi. Turha hötkyily ja raivoisa bilettäminen ovat kenties jääneet vähemmälle. Toisaalta halu päästä takaisin töihin uusien ideoiden, tietojen ja taitojen kanssa mahdollistaa kenties paremman aseman ja palkan, jotka kenties lisäävät motivaatiota työelämässä.

Omien opintojeni valmiiksi saattamisen kannalta olosuhteet olivat otolliset. Molemmat vanhempani olivat kuolleet, joten en monien ikätovereitteni lailla joutunut enää hoitamaan heidän

asioitaan. Olin varautunut siihen, että otan opintovapaata jonkin verran, kunhan ensin ollaan siinä vaiheessa, että on pakko tehdä niin. Minullahan oli kaksi vakituista työpaikkaa, jonka lisäksi oli soittokeikkoja, harrastuksia sekä vaimo ja kolme poikaa. Vaimoni opiskeli myös työn ohessa (kuten tekee edelleen), joten hänellä riitti ymmärrystä siihen, että ylimääräistä aikaa ei juurikaan ollut. Pojat taas olivat jo niin vanhoja, että sen sijaan, että heitä olisi pitänyt hoitaa, heille saattoi sanoa, että “voitko käydä kaupassa ja tehdä meille ruokaa”.

Olin päättänyt hoitaa opinnot mahdollisimman hyvin, mutta mahdollisimman helposti. Se tarkoitti käytännössä sitä, että pitkä työelämä ja alan harrastuneisuus olivat tuottaneet minulle monenlaista tietoa ja taitoa, jota saatoin käyttää hyväksi. En valitettavasti voinut osallistua kaikkeen sivistävään ja mielenkiintoiseen, vaan valitsin kurssitarjottimesta kurseja sen perusteella, mistä aiheista tiesin etukäteen mahdollisimman paljon, ja toisaalta niitä kurseja, jotka vain sopivat viikkoaikatauluuni ilman, että minun tarvitsi siirtää omaa opetustani mihinkään. Yhtään ylimääräistä kirjaa en lukenut, en aina edes niitä pakollisiakaan, jos oletin tietäväni aiheesta tarpeeksi. Toisaalta kävin aikataulusyistä myös sellaisilla kursseilla, jotka olivat hyvin mielenkiintoisia, vaikka en ehkä ilman aikapainetta valmistumisesta olisi valinnut juuri niitä. Tarkemmin mietittynä en käynyt yhdelläkään tylsällä tai turhalla kurssilla tämän viimeisen opintojaksoni aikana. Kaikissa oli osaava, asiastaan

riittävästi innostunut opettaja, joka osasi kertoa asiasta myös tarpeeksi selkeästi. Pätevien opettajien kanssa oli mukavaa työskennellä ja samalla ottaa mallia siitä, miten monella tapaa opiskelijoita voi kohdata. Monella kurssilla uskalsin myös kysellä niin sanottuja tyhmiä kysymyksiä, koska tässä iässä on jo oppinut, ettei tyhmiä kysymyksiä juurikaan ole, eikä enää häpeä esittää niitä.

Kun käytin lukemiseen ja kirjoittamiseen käytännössä kaiken vapaa-aikani, viikonloput ja lomani (ei kannata väheksyä esimerkiksi joulupäivää esseiden kirjoittamisajankohtana), niin yllätyksekseni huomasin opiskelleeni noin kahdeksassa kuukaudessa 150 opintopistettä (joista 45 sain hyväksilukuina), valmistuneeni ensin marraskuussa 2019 kandidiksi ja kesäkuussa 2020 maisteriksi erinomaisin arvosanoin, ja kaiken tämän ilman opintovapaata “kahden ja puolen työn” ohessa. Perhe-elämäkään ei sanottavasti siitä kärsinyt, iso kiitos koko perheelleni kaikesta tuesta ja avusta elämän kanssa!

Miten musiikkitieteilijäksi eli filosofian maisteriksi valmistuminen on sitten vaikuttanut työhöni rehtorina, opettajana ja muusikkona? Rehtorin työhön tietysti siten, että olen saavuttanut muodollisen pätevyyden, minkä lisäksi koen sen lisänneen uskottavuuttani musiikkiopiston rehtorina. Toisaalta minulle itselleni olisi riittänyt se uskottavuus, joka minulla oli “vastaavilla tiedoilla ja taidoilla”. Ajattelen, että ei se todistus itsessään tehnyt minusta parempaa johtajaa, vaan kyse rehtorin tehtävässä on siitä, kuinka minä kohtaan

muut ihmiset, kuinka voin palvella henkilökuntaa heidän pyrkimyksissään tehdä työnsä mahdollisimman hyvin, ja kuinka luon luottamuksen siihen, että me kaikki pyrimme samaan, mahdollisimman laadukkaaseen taiteen perusopetukseen niillä resursseilla, jotka meille suodaan. Toisaalta matka filosofian maisteriksi oli juuri itsessään se juttu, joka on osaltaan tehnyt minusta minut – opettanut tieteellistä ajattelua ja kirjoittamista, kriittistä lähestymistapaa moniin asioihin, opettanut olemaan nielemättä joka koukkua, mutta toisaalta hämmästelemään elämän ja maailman monimuotoisuuksia ja loputtomia mahdollisuuksia entistä avoimemmin mielin. Luonnollisesti olen oppinut musiikista, musiikin tutkimisesta ja akateemisesta kulttuurista monia mielenkiintoisia asioita.

Opettajan työhön olen saanut eväitä edellä mainittujen seikkojen lisäksi joiltain minulle erityisiltä kursseilta, joita olen voinut käyttää opetustyössäni. Sellaisia olivat muun muassa studiokurssi **Kai Lassfolkin** johdolla jo 90-luvulla, **Mikko Ojasen** studioteknologiakurssi kahteen kertaan (ensin äänittäjänä ja sitten tuottajana), elektroakustisen musiikin historia ja analyysi, samoin muut musiikin historian kurssit. Muusikkona toimimiseen opin lisäksi omia tutkimuksiani tehdessäni muun muassa *time*-käsitteen merkityksen ja ilmenemisen musiikissa.

Mitä olisin voinut tehdä opin-noissani toisin? Lopputulosta ajatellen pidän hyvänä vanhemmalla iällä valmistumista, sillä osasin sekä suhtautua opiskeluun

toisin että tuottaa tasokkaampaa ajattelua ja kirjoittamista, kuin mihin olisin varhaisaikuisuudessa kyennyt. Toisaalta minun olisi kannattanut tehdä erilaisia opintokokonaisuuksia valmiiksi eri vaiheissa sekä pääaineopinnoissa, sivuaineissa että muualla opiskellessa. Se olisi helpottanut jatkoa ja parantanut hyväksilukumahdollisuuksia. Näin jälkiviisaana voin todeta, että 90-luvulla olisi kannattanut viettää paljon enemmän aikaa Vironkadun studiossa elektronisen musiikin parissa. Mutta siihen aikaan bändisoittaminen kiinnosti paljon enemmän ja sitä oli myös aika paljon tarjolla opetustyön lisäksi. Ja se perhe ja vanha talo. Tämä meni hyvin näin.

